

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2008-4-80 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 08-47/670-263
Karar Tarihi : 24.7.2008

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10 **Başkan** : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : Tuncay SONGÖR, M. Sıraç ASLAN, Mehmet Akif ERSİN,
Dr. Mustafa ATEŞ, İsmail Hakkı KARAKELLE

B. RAPORTÖRLER : Hilal YILMAZ, Evren SESLİ, Selvi KOCABAY,
Canan KARAMANOĞLU

C. ŞİKAYET EDEN : Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği
Büyükdere Cd. Büyükdere Plaza No:195 K:1-2 34394
Levent/İstanbul

20

D. HAKKINDA ÖNARAŞTIRMA

YAPILANLAR : - Toyotasa Toyota Sabancı Pazarlama ve Satış A.Ş.
Gülsuyu Mevkii Ankara Asfaltı 34846 Maltepe/İstanbul
- Toyotasa Yetkili Satıcıları

E.DOSYA KONUSU: Toyotasa Toyota Sabancı Pazarlama ve Satış A.Ş.
(Toyota) ve yetkili satıcılarının Toyota marka otomobillerin satış sonrası
yedek parça, bakım ve onarım hizmetleri pazarında 4054 sayılı Rekabetin
Korunması Hakkında Kanun'un 4. ve/veya 6. maddesini ihlal ettikleri
iddiası.

30

F. İDDİALARIN ÖZETİ: Şikayet dilekçesinde özetle, motorlu taşıtlar
sektöründeki dikey anlaşmalara ilişkin olarak 2005 yılında Rekabet Kurulu
tarafından yayımlanan 2005/4 sayılı "Motorlu Taşıtlar Sektöründeki Dikey
Anlaşmalar ve Uyumlu Eylemlere İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği"nin, sigorta
sektörü açısından en önemli etkisinin; anılan Tebliğ ile birlikte, kasko branşında
faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin ve özel servislerin yedek parçaya erişimi ile
bu servislerin motorlu araçların bakım-onarım hizmetinde ihtiyaç duydukları
teknik bilgilere ulaşımının sağlanması olduğu belirtilmiş; ancak gerek otomotiv
40 üreticisi ve ithalatçısı firmaların, gerekse bu firmaların yetkili satıcılarının 4054
sayılı Kanun'a ve 2005/4 sayılı Tebliğ'e aykırı birtakım uygulamaları nedeniyle
sigorta şirketlerinin, Tebliğ'in uygulanmaya başlandığı 1.1.2007 tarihinden
bugüne kadar geçen süre içerisinde Tebliğ'den bekledikleri faydaları elde
edemedikleri ifade edilmiştir.

50 Şikâyet dilekçesinde otomotiv üreticisi ve ithalatçısı teşebbüsler ile bu teşebbüslerin yetkili satıcısı konumundaki teşebbüslere ilişkin olarak şu iddialar yer almaktadır:

- a) Motorlu taşıtlar sektöründe yedek parça sağlayıcı konumundaki otomotiv üreticisi ve ithalatçısı teşebbüslerin, yetkili satıcılar ile yaptıkları dikey anlaşmalar yoluyla yetkili satıcıların özel servislere, bağımsız dağıtıcılara ve sigorta şirketlerine mal satmasını kısıtladıkları ve böylece 2005/4 sayılı Tebliğ hükümlerine aykırı hareket ederek 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettikleri,
- 60 b) Kendi markalarına ilişkin yedek parçalarda hâkim durumda bulunan otomotiv üreticisi ve ithalatçısı teşebbüslerden bazılarının kendilerinden alım yapmak isteyen özel servisleri, bağımsız dağıtıcıları ve sigorta şirketlerini yetkili satıcılarına yönlendirerek ve aynı zamanda yetkili satıcılarına da bu alıcılara mal satılmaması hususunda baskı uygulayarak söz konusu alıcılara mal vermeyi reddettikleri ve böylece 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesini ihlal ettikleri,
- c) Kendi markalarına ilişkin yedek parçalarda hakim durumda bulunan otomotiv üreticisi ve ithalatçısı teşebbüslerden bazılarının ise özel servislere, bağımsız dağıtıcılara ve sigorta şirketlerine doğrudan satış yapmakla birlikte, söz konusu alıcılara yetkili satıcılarına uyguladıkları fiyatlardan daha yüksek fiyatlar uygulamak suretiyle bu alıcıların etkin bir şekilde rekabet etmesini engelledikleri ve böylece 4054 sayılı Kanun 6. maddesini ihlal ettikleri,
- 70 d) Motorlu taşıtlar sektöründe yedek parça dağıtıcısı konumundaki yetkili servislerin ve yetkili dağıtıcıların, bağlı oldukları dağıtım ağı dışındaki özel servislere, bağımsız dağıtıcılara ve sigorta şirketlerine satış yapmama yönünde yatay anlaşma yaparak 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettikleri,
- e) 2005/4 sayılı Tebliğ ile birlikte "orijinal" ve "eşdeğer" yedek parça tanımlarının yeniden ele alınması ve özellikle "mekanik" parçalarda rakip orijinal/eşdeğer yedek parçaların ciddi bir alternatif oluşturması karşısında, otomotiv üreticisi ve ithalatçısı teşebbüslerin yedek parçaların fiyatlandırılması konusunda "kaporta" – "mekanik" parça ayırımına gittiği ve rekabetin yoğun olduğu "mekanik" parçalarda rekabetçi fiyatlar uygularken, hakim durumda buldukları "kaporta" parçalarında %400'lere varan fiyat artışlarına giderek "aşırı fiyat" uyguladıkları ve dolayısıyla 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesini ihlal ettikleri.
- 80

Şikâyet başvurusunda, genel olarak otomotiv firmaları ve yetkili satıcılarından bahsedilse de, dilekçe ekinde yer alan yazışmaların Toyota ve bayileri ile gerçekleştirildiği tespit edilmiştir.

G. DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 7.4.2008 tarih, 2120 sayı ile giren başvuru üzerine hazırlanan 7.5.2008 tarih, 2008-4-80/İİ-08-SEC sayılı İlk İnceleme Raporu, 15.5.2008 tarih, 08-33 sayılı Kurul toplantısında görüşülmüş ve 4054 sayılı Kanun'un 4. ve 6. maddelerinin ihlaline ilişkin bir soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının belirlenmesi amacıyla, Kanun'un 40/1.

90

maddesi uyarınca önaraştırma yapılmasına 08-33/426-M sayı ile karar verilmiştir.

İlgili karar uyarınca düzenlenen 18.7.2008 tarih, 2008-4-80/ÖA-08-HY sayılı Önaraştırma Raporu 21.7.2008 tarih, REK.0.08.00.00-110/216 sayılı Başkanlık önergesi ile 08-47 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

100 **H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ:** İlgili Rapor'da, şikayete konu iddiaların gerçeği yansıtmadığı ve bu nedenle adı geçen teşebbüsler hakkında 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığı görüşlerine yer verilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1.1. Hakkında Önaraştırma Yapılan Şirket (Toyotasa Toyota Sabancı Pazarlama ve Satış A.Ş.)

Toyota, Ekim 2000'de Hacı Ömer Sabancı Holding A.Ş., Toyota Motor Europe ve Mitsui&Co. ortaklığı ile kurulmuştur. Toyota'nın hissedarlık yapısına aşağıdaki tabloda yer verilmiştir:

110 Tablo-1. Toyota'nın Hissedarlık Yapısı

Hissedarlar	Hisse Oranı (%)
Hacı Ömer Sabancı Holding A.Ş.	65
Toyota Motor Europe	25
Mitsui&Co., Ltd.	10

Toyota'nın yönetim kurulu üyeleri ve üyelerin görevleri ise aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo-2. Toyota Yönetim Kurulu

Üye Adı	Görevi
Turgut UZER	Yönetim Kurulu Başkanı
Thierry DOMBREVAL	Yönetim Kurulu Üyesi
Ichizo KOBAYASHI	Yönetim Kurulu Üyesi
Ahmet Cemal DÖRDÜNCÜ	Yönetim Kurulu Üyesi
Mevlüt AYDEMİR	Yönetim Kurulu Üyesi
Bekir SOYTÜRK	Yönetim Kurulu Üyesi

Toyota, Toyota ürünlerinin Türkiye yetkili distribütörü olarak, Türkiye'de üretilen ve ithal edilen binek ve ticari araçların yanı sıra, yedek parça ve aksesuarların satış ve satış sonrası hizmetlerini yürütmektedir. Toyota binek araçlarda Corolla, Auris, Yaris, Avensis, Corolla Verso, Rav 4, Land Cruiser, Land Cruiser Prado, Camry; ticari araçlarda Hiace ve Hilux modellerini üretmekte olup; firmanın Türkiye genelinde toplam 60 adet yetkili satıcısı bulunmaktadır.

120 Toyota'nın 2007 yılı cirosu (.....) YTL.'dir. Dosya mevcudu bilgilere göre 2007 yılında binek ve ticari araçlardan oluşan toplam araç pazarında Toyota %(...) pazar payına sahiptir.

I.2. İlgili Pazar

I.2.1. İlgili Ürün Pazarı

130 Satış sonrası hizmetlerin marka ve hatta kimi durumlarda model bazında farklılıklar gösterebildiği dikkate alınarak, ilgili ürün pazarının "Toyota marka otomobillerin satış sonrası yedek parça, bakım ve onarım hizmetleri" olarak belirlenmiştir.

I.2.2. İlgili Coğrafi Pazar

Toyota marka otomobillerin satış sonrası yedek parça, bakım ve onarım hizmetlerinin tüm Türkiye çapında verildiği ve herhangi bir bölgeyle sınırlı olmadığı göz önüne alınarak, bildirim konusu işlemde ilgili coğrafi pazar "Türkiye Cumhuriyeti Sınırları" olarak tespit edilmiştir.

I.3. Yapılan Yerde İnceleme ve Görüşmelere İlişkin Bilgi Tutanakları

140 Yürütülen önaraştırma kapsamında görevli raportörlerce Toyota ile Toyota'nın İstanbul ve Ankara'daki bazı yetkili servislerinde yapılan yerinde incelemelerde önaraştırma konusu iddiaları doğrulayan herhangi bir belge bulunamamış; söz konusu şirket yetkilileri ile yapılan görüşmelerde düzenlenen Bilgi Tutanakları aşağıda özetlenmiştir:

I.3.1. Toyotasa Toyota Sabancı Pazarlama ve Satış A.Ş.

150 Şirket yetkilileri konuya ilişkin olarak, yetkili servis ve satıcılarına yalnızca tavsiye ettikleri fiyatları bildirdiklerini; Toyota'nın uyguladığı belirli bir iskonto oranı ya da kâr marjının bulunmadığını; yetkili satıcılarla yapılan sözleşmelerde azami satış fiyatı belirleme hakları olmasına rağmen, bugüne kadar bu yöntemi uygulamadıklarını ifade etmişlerdir.

Son olarak yetkililer, Toyota'nın şirket politikası doğrultusunda doğrudan müşterilere yedek parça satışı yapmadığını; talep gelmesi durumunda söz konusu talepleri yetkili satıcılarına yönlendirdiğini; yetkili satıcılara özel servislerden ve/veya sigorta şirketlerinden talep gelmesi durumunda ise bu taleplerin karşılandığını; Toyota'nın yetkili satıcılarına bu konuda müdahale etmesinin söz konusu olmadığını söylemişlerdir.

I.3.2. Gedizler Oto Satış ve Servis Tic. A.Ş. (Gedizler)

Şirket yetkilileri konuya ilişkin olarak aşağıdaki açıklamaları yapmışlardır:

160 - Gedizler hiçbir sigorta şirketine doğrudan yedek parça satışı yapmamaktadır. Sigorta şirketleri ile olan yedek parçaya yönelik satış ilişkileri sadece hasarlı araçların tamirine ilişkindir. Serviste kullanmayıp, doğrudan dışarıya satılan (banko satış) yedek parçaların, şirketin toplam satış rakamları içerisindeki payının düşüklüğü de bu durumu ortaya koymaktadır. Gedizler'in asıl geliri işçilik ücretlerinden, bir başka deyişle boya-kaporta bölümünden

kaynaklanmaktadır. Ayrıca, sigorta şirketlerinden de yedek parça satışı tedariki yönünde herhangi bir talep gelmemektedir.

170 - Gedizler özel servislere yedek parça satışı yapmaktadır. Ancak Gedizler İstanbul'da merkezi bir konumda bulunmaması ve sanayi bölgesine uzak olması nedenleriyle özel servislere satış açısından Toyota'nın yetkili servisleri arasında en küçük bayilerdendir.

- Şirket'in "banko satış"lardaki en büyük ve hatta tek düzenli müşterisi Atılanoğlu'dur. Bunun dışında Sistem Oto, Maslak Oto, Tüm Servis ve Evren Oto sayılabilir.

- Gedizler'in HLD Otomotiv ile 2007 yılı içerisinde çalışmış olup, daha sonra parça alımları ile ilgili olarak nakliye ve eleman sorunu yaşanması nedeni ile çalışma sona ermiştir.

180 - Toyota tarafından Gedizler'in yedek parça satışlarında uygulayacağı kâr marjları belirlenmektedir. Döviz kurunda artış olması durumunda ise yayınlanan sirküler ile yeni artışlar yapılabilmektedir. Bu sene Euro'da meydana gelen artış sonrası toplam liste fiyatlarında yaklaşık %6 oranında artış gerçekleşmiştir. 2007 yılındaki fiyat artışları da yaklaşık %6,7 oranındadır.

1.3.3. Sonkar Otomotiv Sanayi ve Ticaret A.Ş. (Sonkar)

190 Raportörlerce yapılan incelemede, aynı zamanda Ak Sigorta, Axa Oyak, Koç Allianz ve HDİ sigorta şirketlerinin acenteliğini yürütmekte olan Sonkar Sigorta Aracılık Hizmetleri Ltd. Şti. ile aynı ekonomik birlik içinde olduğu bilgisine ulaşılan Sonkar yetkilisi tarafından önaraştırma konusuna ilişkin olarak, şirketin gerek kendi müşterilerine gerekse üçüncü şahıs yetkili/yetkisiz servis istasyonlarına, ayrıca bireysel tüketicilere yedek parça satışı yaptığı; Toyata'dan kendilerine gelen yazılarda fiyat empozesi bulunmadığı belirtilmiştir.

Yetkili ayrıca, bir süre öncesine kadar Güneş Sigorta'nın tek elden tedarikçisi olduklarını; anılan sigorta şirketinin kasko kapsamında onarılabacak araçların bütün parçalarını kendilerinden tedarik ettiğini; onarımın sigorta şirketinin anlaşmalı olduğu yetkili/özel servislerce yapıldığını; ticari nedenlerle bu ilişkiye son verdiklerini; halen bu şekilde bir tedarik anlaşmalarının bulunmadığını; buna karşılık 16 adet sigorta şirketi ile anlaşmalarının bulunduğunu ifade etmiştir.

200 Yukarıda özetlenenlerin yanı sıra, yetkili, servislerinde onarılan araçlar için işçilikte % 17,5 düzeyine varan indirimler yaptıklarını; yedek parçada ise kendi kararları doğrultusunda liste fiyatlarını uyguladıklarını, bunun nedeninin sigorta eksperlerinin işçilik bedellerinde % 50'ye varan indirimler yapması olduğunu; bunun yanı sıra araçlara taktıkları parçanın bedelini Toyota'ya 35 gün içinde ödemeleri gerekirken, sigorta şirketlerinden 60 gün içinde tahsilat yapabilmelerinin ve makul kâr hadlerini uygulamak zorunda olmalarının da söz konusu kararda rol oynadığını belirtmiştir.

I.3.4. Derindere Turizm Otomotiv San. Tic. A.Ş.

210 Şirket yetkilisi, özel servislere banko satış yaptıkları; ancak sigorta şirketlerinin kendilerinden böyle bir taleplerinin olmadığı bilgisini vermiştir.

I.3.5. Akota Otomotiv Tic. ve San. A.Ş. (Akota)

Şirket yetkilileri raportörlerle yaptıkları görüşmede, yedek parça satışında Toyota tarafından tavsiye edilen liste fiyatları üzerinden %15 ila %24 arasında değişen oranlarda iskonto yapabildiklerini; şirket politikalarının, yedek parça fiyatları üzerinden iskonto yapmadan sadece işçilik fiyatlarında indirim yapma yönünde olduğunu; bunun en önemli sebebinin yedek parçaların stok maliyetlerinin yüksek, kâr marjlarının düşük olması olduğunu belirtmişlerdir.

220 Yetkililer, bir dönem sigorta şirketleri ile tedarik anlaşmaları yaptıklarını, ancak uzun süredir bu şekilde anlaşmalarının bulunmadığını; bunun temel sebebinin yetkili satıcıların kendi bölgelerinde yeterli satış yapabilmesinin sağlanması olduğunu; aksi takdirde sigorta şirketlerinin özellikle İstanbul bölgesindeki bir yetkili satıcı ile tedarik anlaşması yapmaları neticesinde, örneğin Ankara ilinde yapılan bir hasar tamirinde bu satıcıdan aldıkları yedek parçaları kullanarak, Ankara bölgesindeki yetkili satıcıların satış yapmasını engelleyebildiklerini ileri sürmüşlerdir.

230 Yetkililere göre, birkaç yıl öncesine kadar otomotiv şirketlerinden bazıları sigorta şirketlerine çok yüksek oranlarda iskonto vermekteydi. Ancak bunun sonucunda, ciddi zararlarla karşılaştılar. Son bir iki yıldır artık bu iskontolar azaltıldı. Bu durum şirketler arasındaki bir anlaşma ya da uyumlu eylemden ziyade yaşanan sorunların doğal bir sonucu olarak gelişti.

Son olarak yetkililer, Akota'nın halihazırda özel servislere ortalama aylık 30-40.000 YTL. tutarında banko yedek parça satışı yaptığını belirterek, özel servislere yedek parça satışının durdurulmasının söz konusu olmadığını, bunun pratik olarak da bu mümkün bulunmadığını ifade etmişlerdir.

I.3.6. Reis Lider Araç Ticaret ve Sanayi Ltd. Şti.

240 Şirket yetkilisi tarafından, halihazırda bazı sigorta şirketleri ile servis sözleşmeleri bulunduğu; sigorta şirketleri ile yaptıkları sözleşmeler çerçevesinde, Ak Sigorta, Anadolu Sigorta, Ray Sigorta, İsviçre Sigorta, Generali Sigorta ve Liberty Sigorta'ya yedek parça satışında herhangi bir indirim uygulamaksızın sadece işçilikte %15; Axa Oyak Sigorta'ya ise %15 işçilik indiriminin yanında %5 de yedek parça indirimi uyguladıkları bilgisi verilmiştir.

Yetkili ayrıca, hiçbir sigorta şirketi ile yedek parça satışı konusunda tedarik anlaşması yapmadıklarını; ancak özel servislerden yedek parça talebi gelmesi durumunda yedek parça satışı yaptıklarını belirtmiştir.

I.3.7. Toyan Otomotiv Sanayi ve Ticaret A.Ş.

250 Şirket yetkilisi yedek parça satışlarına ilişkin olarak, özel servislerden gelen yedek parça taleplerini karşıladıklarını, ancak sigorta şirketlerinden zaman zaman gelen yedek parça satışına yönelik talepleri karşılamayı prensip olarak doğru bulmadıklarını; kaskolu ve garanti kapsamındaki araçların hasarlarına yönelik parça tedariki yerine hasarların kendileri tarafından tamir edilmesini daha kârlı olması nedeniyle tercih ettiklerini; özel servislere giden araçlar genellikle kaskosuz ya da garanti süresi dolmuş araçlar olduğundan yetkili servisleri tercih etmediklerini, bu nedenle, özel servislere yedek parça tedariki yaptıklarını; yetkili servis olmayan illerdeki hasarlara yönelik olarak sigorta şirketlerinden gelen talepleri de benzer nedenlerle karşılamayı uygun bulmadıklarını ifade etmiştir.

J. GEREKÇE ve HUKUKİ DAYANAK

Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketler Birliği'nin (Birlik) şikayet dilekçesinde, otomotiv üreticisi ve ithalatçısı teşebbüsler ile bu teşebbüslerin yetkili satıcısı konumundaki teşebbüslerin 4054 sayılı Kanun'un 4. ve 6. maddelerini ihlal ettiklerine ilişkin iddialarda bulunulmuştur. Söz konusu iddialara ilişkin şikâyet dilekçesinin ekinde, kendilerine sigorta şirketlerinden gönderilen ve aşağıdaki ifadeleri içeren yazılar yer almıştır:

270 - Toyota Yetkili Satıcısı Gedizler'in özel servis HLD Otomotiv'e gönderdiği yazıda, "*31.08.2007 tarihi sonu itibariyle şirketimiz yönetim kurulunun vermiş olduğu kararla siz sayın müşterimize yedek parça satışı durdurulmuştur.*" denilmektedir.

- Ergoivçre Sigorta tarafından Birlik'e gönderilen yazıda ise, Toyota yetkili servisleri dışında tamiri yapılacak araçlarla ilgili olarak parça tedarikinde ciddi sorunlar yaşanmaya başlandığı belirtilmekte; Toyota yetkili servislerinin kendi servislerinde tamir edilmeyen araçlara parça vermeyeceklerine ilişkin kendi aralarında bir karar aldıkları iddialarına yer verilmektedir.

280 - Yine Gedizler'in Koç Allianz Sigorta'ya gönderdiği yazıda, "*yaklaşık bir yıldır Toyota markasında tedarikçiniz olarak hizmet vermekteyiz. ... Ancak 30 Ağustos 2007 tarihinden itibaren bu hizmeti veremeyeceğimizi ... bilmenizi isterim.*" ifadelerine yer verilmiştir.

- Güneş Sigorta tarafından Toyota yetkili satıcısı Sonkar'a gönderilen yazıda, "*... tarafınızdan parça tedarik çalışmasının tarafınızca yapılamayacağı bu nedenle anlaşmanın bitirilmesi talebi neticesinde parça tedarik anlaşmamız sona ermiştir.*" denilmektedir.

- Sonkar tarafından Güneş Sigorta'ya gönderilen yazıda, "*... şirket yönetiminin aldığı karar neticesinde kesin olarak yedek parçada iskonto yapamamaktayız.*" ifadesi yer almıştır.

290 - Axa Oyak Sigorta ve Anadolu Sigorta tarafından Toyota'ya gönderilen yazılarda da, yedek parçaların tek bir noktadan sağlanması konusunda çalışılabilecek yetkili servis isimleri ve verilebilecek iskonto oranları sorulmuş, ancak Toyota'dan bu yazılara herhangi bir cevap verilmemiştir.

Tüm bu ifadelerden, şikâyetlerin otomotiv üreticilerine yönelik yapılmasına rağmen, şikâyette yer alan iddiaların Toyota sağlayıcı ve bayilerine yönelik olduğu anlaşıldığından, sadece Toyota ve yetkili servisleri hakkında önaraştırma yapılması kararı alınmıştır. Nitekim, 7.5.2008 tarih, 2008-4-80/İİ-08-S.E.C. sayılı İlk İnceleme Raporu'nda yer verilen Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketler Birliği yetkilisi ile yapılan telefon görüşmesinde de, Toyota dışındaki otomotiv firmalarının veya yetkili servislerinin özel servisler ile sigorta şirketlerine yedek parça sağlamadıklarına ilişkin kendilerine herhangi bir şikâyet, bilgi ve belgenin gelmediği belirtilmiştir.

Bu kapsamda önaraştırma sürecinde ulaşılan bilgi ve belgeler 4054 sayılı Kanun'un 4. ve 6. maddeleri çerçevesinde aşağıda değerlendirilmiştir:

J.1. 4054 Sayılı Kanun'un 4. Maddesinin İhlaline Yönelik Değerlendirme

Şikâyet dilekçesi ve ekinde yer alan çeşitli belgelerin incelenmesi neticesinde, söz konusu başvuruda yer alan 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin ihlal edildiğine ilişkin iddiaların esas olarak dikey ve yatay anlaşmalar yoluyla ilgili pazarda rekabetin kısıtlanmasına yönelik olduğu anlaşılmıştır. Şikâyet dilekçesi ekinde yer alan bilgi ve belgelerin tamamının Toyota'ya ilişkin olduğu da göz önüne alınarak, ihlal iddiaları iki başlık altında toplanmıştır:

a) Yedek parça sağlayıcısı konumundaki Toyota'nın yetkili satıcıları ile yaptığı dikey anlaşmalar yoluyla yetkili satıcılarının özel servislere, bağımsız dağıtıcılara ve sigorta şirketlerine mal satmayı kısıtlaması ve bu uygulamaları ile 2005/4 sayılı "Motorlu Taşıtlar Sektöründeki Dikey Anlaşmalar ve Uyumlu Eylemlere İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği" hükümlerine aykırı hareket etmesi;

b) Yedek parça dağıtıcısı konumundaki yetkili servis ve yetkili satıcıların aralarında anlaşma yaparak özel servislere, bağımsız dağıtıcılara ve sigorta şirketlerine yedek parça satışı yapmamaları.

- Yedek Parça ve Servis Hizmetleri

Motorlu taşıt satın almayı, çok büyük oranda, diğer ürünleri satın almaktan ayıran temel faktör, satış sonrası hizmetlerin önemli bir harcama kalemi olarak ortaya çıkmasıdır. Kârlılık oranının yüksek olduğu satış sonrası hizmetler; yetkili servisler ve özel servisler olmak üzere iki grup tarafından verilmektedir. Yetkili servisler genellikle tek bir markaya odaklanmış, sağlayıcıyla imzaladıkları anlaşma gereği markaya özgü teknik donanıma ve eğitilmiş personele sahip olan teşebbüslerdir. Özel servisler ise belli bir marka konusunda uzmanlaşmış teşebbüsler olabildiği gibi, birçok markaya birden hizmet veren teşebbüsleri de içermektedir. Tüketiciler araçlarının garanti kapsamı dışına çıkmasını önlemek için garanti süresi içerisinde otomobillerinin tamir ve bakımını yetkili servislerde yaptırmayı tercih etmektedirler. Garanti süresinin bitiminden sonraki dönemlerde ise, yetkili servislerin pazardaki özel servisler ile olan rekabeti artmaktadır.

Satış sonrası hizmetlerin verilebilmesi için gerekli olan yedek parçalar; orijinal yedek parçalar ve orijinal olmayan yedek parçalar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Orijinal yedek parçalar ya doğrudan taşıt üreticileri tarafından

340 üretilmekte ya da taşıt üreticisinin anlaşmalı olduğu bağımsız yedek parça üreticileri tarafından üretilebilmektedir. Orijinal olmayan yedek parçaların bir bölümü orijinal yedek parçalarla aynı veya daha yüksek kalitede üretilirken (eş değer kalitede yedek parça), bazıları orijinal yedek parçalardan daha düşük kalitededir.

- Toyota Yetkili Satıcılık Sözleşmesi

“Toyota Yetkili Satıcılık Sözleşmesi”ne göre Toyota markalı araçlar için orijinal yedek parçaların satışı da dahil olmak üzere tamirat ve bakım servisinin verilmesi niteliksel seçici dağıtım sistemine göre belirlenmiş yetkili servisler tarafından yerine getirilecektir. Diğer taraftan, Toyota markalı motorlu araçlar için servis hizmetinin Toyota satıcılık sistemi içerisinde başka bir yetkili servis ve/veya satıcıya verilmesine ilişkin düzenlemeler ise Sözleşme'nin 5.8. maddesinde yer almaktadır.

350 1.1.2006 itibarıyla yürürlüğe giren 2005/4 sayılı Tebliğ'in "Kapsam" başlıklı 2. maddesinde *“Yeni motorlu taşıtların, bunların yedek parçalarının tamir ve bakım hizmetlerinin alımı, satımı veya yeniden satımı konulu dikey anlaşmalar, dikey sınırlamalar içermeleri halinde bu Tebliğ’de düzenlenen koşullara uymak kaydıyla, Kanun’un 4 üncü maddesindeki yasaklamadan Kanun’un 5 inci maddesinin üçüncü fıkrasına dayanılarak grup olarak muaf tutulmuştur.”* hükmü yer almaktadır. Bu bağlamda, “Toyota Yetkili Satıcılık Sözleşmesi”nin 2005/4 sayılı Tebliğ kapsamındadır.

360 2005/4 sayılı Tebliğ'in 4. maddesi ise, grup muafiyetinin uygulanması için anlaşmaların taşınması gereken genel koşulları belirlemektedir. Bu çerçevede, ilk olarak muafiyetin uygulanmasını belirli pazar payı eşiklerine bağlayan hükümler yer almaktadır. Şöyle ki; Tebliğ’de muafiyet hükümlerinin motorlu taşıt veya yedek parça ya da bakım ve onarım hizmeti pazarına yönelik olarak sağlayıcının payının %30’u; motorlu taşıtların dağıtımı için niceliksel seçici dağıtımın tercih edildiği durumlarda ise %40’ı geçmemesi durumunda uygulanacağı belirtilmektedir. Niteliksel seçici dağıtım sistemini oluşturan anlaşmalar için ise anılan Tebliğ’de herhangi bir pazar payı belirlenmemiştir. Dolayısıyla, Toyota tarafından yetkili servis ağına yönelik olarak tercih edilen niteliksel seçici dağıtım sisteminin Tebliğ açısından bir sorun teşkil etmediği anlaşılmaktadır.

370 Ayrıca, yeni taşıt satıcılarının veya bakım-onarım hizmeti sağlayıcılarının dinamik rekabete girmesine izin veren ve daha istikrarlı bir çerçeve tesis etmek amacıyla getirilen koşullardan biri 2005/4 sayılı Tebliğ'in 4/3. maddenin (a) fıkrasında; *“sağlayıcı ile dağıtıcı veya yetkili servis arasında yapılan anlaşmada, dikey anlaşmadan doğan hakların ve yükümlülüklerin, dağıtım sisteminde bulunan ve dağıtıcı veya yetkili servis tarafından seçilen başka bir dağıtıcıya veya yetkili servise aktarılmasına sağlayıcının rıza göstermesi”* şeklinde düzenlenmiştir. Toyota sistemi içerisindeki başka yetkili servis ve/veya satıcılara satış sonrası hizmet vermeye yönelik olarak “Toyota Yetkili Satıcılık Sözleşmesi”nde yer alan düzenlemeler 2005/4 sayılı Tebliğ'in 4/3. maddenin (a) fıkrasında düzenlenen koşulu yerine getirmektedir.

380 Öte yandan, şikâyet dilekçesinde asıl olarak sektörde yedek parça sağlayıcısı konumunda bulunan Toyota'nın yetkili satıcıları ile yaptığı dikey anlaşmalar yoluyla yetkili satıcıların özel servislere, bağımsız dağıtıcılara ve sigorta şirketlerine mal satmayı kısıtladıkları hususu üzerinde durulmaktadır.

Şikâyet konusu olay açısından bu aşamada öncelikle sigorta şirketleri ile özel servisler arasındaki farklılığın ortaya konulması gerekmektedir. Sigorta şirketleri araç sahipleri ile yaptıkları sigorta poliçeleri neticesinde, kaza sonrası hasarın ortaya çıkması durumunda bu hasarı karşılamakla yükümlü olmakta ve tamir amacı ile kullanılacak yedek parçayı temin etmek amacıyla yetkili satıcı ile ticari ilişki kurmaktadır. Bu durumda sigorta şirketi 2005/4 sayılı Tebliğ'in 3.maddesi 390 (v) bendinde "... doğrudan ya da dolaylı olarak araçların bakımı ve onarımı ile iştigal eden teşebbüsler, özel servisler, onarım aracı ve ekipmanı üreticileri, bağımsız yedek parça üreticisi ve dağıtıcıları, teknik bilgi yayımcıları, otomobil klüpleri, yol yardımı veren teşebbüsler, test hizmeti veren teşebbüsler ve servisler için eğitim veren teşebbüsler" olarak ifade edilen bağımsız teşebbüs kavramı içinde yer almamaktadır. Dolayısıyla, sigorta şirketi ile yetkili satıcı arasındaki yedek parça teminine yönelik ilişkide sigorta şirketi nihai tüketici konumunda yer almaktadır. Şikâyet dilekçesinde yer alan özel servisler ve dağıtıcılar ise anılan Tebliğ çerçevesinde bağımsız teşebbüs olarak değerlendirilmektedir.

400 Yapılan yerinde incelemeler esnasında görüşülen yetkili servis ve yetkili satıcılar tarafından genel olarak sigorta şirketlerine satış yapılmamasının nedeni ticari menfaatlerde yaşanan uyuşmazlık olarak belirtilmiş olup, Toyota'nın bu konuda herhangi bir baskısının olmadığı ifade edilmiştir. Diğer taraftan, Toyota'nın yetkili satıcıları ile yaptığı sözleşmelerde sigorta şirketlerine yedek parça satışı yapılmamasına yönelik herhangi bir düzenleme tespit edilmemiştir. Nitekim Toyota yetkilileri ile yapılan görüşmelerde, yedek parça tedarikine ilişkin olarak özel servis ve sigorta şirketlerinden gelen taleplerin değerlendirilmesi konusunda bayilere müdahale edilmediği belirtilerek, bayilerin kendi ticari menfaatleri doğrultusunda karar verdiği dile getirilmiştir.

410 Görüşülen yetkili servis ve yetkili satıcıların büyük bölümünün sigorta şirketlerine satış yapmamayı tercih ettikleri anlaşılmıştır. Satış yapmamaya yönelik tercihin temel sebebi olarak ise, servislerdeki asıl kazancın işçilik ücretlerinden elde edilmesi, yedek parça satışından elde edilen kazancın bayiye göre değişebilmekle birlikte, genellikle daha düşük düzeylerde kalabilmesi nedeniyle hasarların servisler tarafından tamir edilmesi gösterilmektedir. Buna ek olarak, özel servisler ile sigorta şirketlerinin yetkili servisler nazarında farklılaştığı nokta şu şekilde açıklanabilmektedir. Özel servislere tamir için giden araçlar genellikle kaskosuz ve/veya garanti süresi dolmuş araçlar olup, çoğunlukla hasar tamiri için yetkili servisleri tercih etmemekte ve dolayısıyla asıl 420 olarak yetkili servislerin müşterileri olmayan araçlara hizmet vermekte iken, sigorta şirketlerinin hizmet verdikleri araçlar genellikle yetkili servislerin müşterilerinden oluşmaktadır. Söz konusu durum nedeniyle, bazı yetkili servisler tarafından sigorta şirketlerine yedek parça tedarik etmek yerine, hasar tamirinin tercih edilmesinin daha kârlı olmasından dolayı ticari menfaatlerine daha uygun olduğu belirtilmiştir. Sigorta şirketlerine yedek parça tedariki

yapılmamasına ilişkin olarak görüşülen yetkili servislerden bazıları ise sigorta şirketlerinden kendilerine bu yönde herhangi bir talebin gelmediğini belirtmişlerdir.

430 Özel servislere yedek parça tedarikine ilişkin olarak ise Sözleşme'nin maddelerinin incelenmesi neticesinde Toyota'nın gerek yetkili satıcılar ile yaptığı dikey anlaşmalar yoluyla, gerekse uygulamada bağımsız teşebbüslere yedek parça satışını engellediğine dair herhangi bir bulguya rastlanılmamıştır. Bu noktada, Sözleşme'de konuya ilişkin olarak yer alan hükümlerin aktarılmasında fayda görülmektedir.

"3.4. Yetkisiz Satıcılara Satış Yasağı

440 *(b) Yetkili Satıcı Orijinal Toyota Parçalarını, bir Toyota Yetkili Servisi olmayan herhangi bir Yeniden Satıcı'ya satmayacaktır. İstisna olmak üzere, Orijinal Toyota Parçaları satın almakta olan bağımsız servisin bunları ya bir motorlu aracın tamirati veya bakımı için kullanması şartı ile Orijinal Toyota Parçalarını bağımsız servise satmak hakkına sahip olacaktır."*

"3.11. Şirket Tarafından Doğrudan Satışlar

(b) Şirket'in yeniden satıcı olmayan gerçek ya da tüzel kişilere satış, servis hizmeti, yedek parça satışı, promosyon ve pazarlama yapma hakkı saklıdır."

2005/4 sayılı Tebliğ'in 5. maddesinde anlaşmaları grup muafiyeti kapsamı dışına çıkaran sınırlamalar belirlenmiştir. Söz konusu maddenin (h) bendinde "Seçici dağıtım sistemi üyelerinin, motorlu taşıtların yedek parçalarını, bu parçaları motorlu araçların bakım onarımında kullanacak olan özel servislere satma serbestisinin kısıtlanması" anlaşmaları grup muafiyeti kapsamı dışına çıkaran sınırlamalardan biri olarak sayılmıştır. Ancak, Sözleşme'nin "Yetkisiz Satıcılara Satış Yasağı"nı düzenleyen 3.4. maddesinin getirmiş olduğu istisna nedeniyle mezkur madde kapsamında değerlendirilemeyeceği anlaşılmıştır. Söz konusu istisna ile Toyota, orijinal yedek parçalarının satış sonrası hizmetlerde kullanmak üzere yetkili satıcılar tarafından özel servislere satışına izin vermiştir. Dolayısıyla, yetkili satıcılarla yapılan dikey anlaşmalarla özel servislere yedek parça tedarik edilmesinin engellendiğine ilişkin olarak sözleşmelerde herhangi bir kısıtlama tespit edilmemiştir.

460 Öte yandan, Toyota tarafından hâlihazırda doğrudan satışlar tercih edilmemekle birlikte, Sözleşme'nin 3.11. maddesinde yer alan düzenleme ile Toyota'nın yeniden satıcı olmayan gerçek ve tüzel kişilere doğrudan yedek parça satışı yapma imkânı bulunmaktadır. Toyota yetkililerince, mevcut durumda doğrudan satışların şirket politikası olarak tercih edilmediği belirtilmiştir. Doğrudan satış yapmamaya yönelik bu tercih 2005/4 sayılı Tebliğ anlamında herhangi bir sakınca yaratmamakta olup, anılan Tebliğ uyarınca yedek parça sağlayıcılarının doğrudan ve/veya yetkili satıcılık ve yetkili servis ağı ile satış yapmasına imkân tanınmıştır.

Şikayet dilekçesindeki bir diğer iddia olan yedek parça dağıtıcısı konumundaki yetkili servis ve yetkili satıcıların özel servislere ve sigorta şirketlerine yedek parça satışı yapmamaya yönelik aralarında anlaşma yaptıklarına ilişkin olarak ise yapılan yerinde incelemeler esnasında herhangi bir belgeye

08-47/670-263

470 rastlanılmamıştır. Ayrıca, yetkili servisler arasında yapılan bir anlaşmaya ilişkin herhangi bir belge olmamasına rağmen, uygulamadaki durumu tespit edebilmek amacıyla İstanbul'daki 3 ve Ankara'daki 3 yetkili satıcının banko satışları incelenmiştir. Şikâyet konusunun asıl olarak özel servisler ve sigorta şirketleri gibi satış ağı dışında kalan birimlerden oluşması nedeniyle, yapılan değerlendirmede toplam satışlar yerine banko satışların ele alınması tercih edilmiştir. Aşağıdaki tablolarda Ankara ve İstanbul'dan örnek olarak seçilen üç yetkili servise ait satış rakamları yer almaktadır:

Tablo-3: Ankara'daki Bir Yetkili Servise Ait Yedek Parça Satış Rakamları

YIL	Banko Satışlar (Adet)	Y/S Kullanım (Adet)	Toplam Satış (Adet)	Banko/Toplam (%)
2005	28	334	362	7,73
2006	805	3955	4760	16,91
2007	2122	7489	9611	22,08
2008	1234	5354	6588	18,73

Tablo-4: İstanbul'daki Bir Yetkili Servise Ait Yedek Parça Satış Rakamları

YIL	Banko Satışlar (YTL)	Y/S Kullanım (YTL)	Toplam Satış (YTL)	Banko/Toplam (%)
2005	158.323,03	2.469.140,16	2.627.463,19	6,02
2006	219.637,83	2.734.678,74	2.954.316,57	7,43
2007	253.746,76	2.881.893,23	3.135.639,99	8,10
2008	104.506,40	1.330.884,60	1.435.391	7,28

480 Tablo-5: İstanbul'daki Bir Yetkili Servise Ait Yedek Parça Satış Rakamları

YIL	Banko Satışlar (YTL)	Y/S Kullanım (YTL)	Toplam Satış (YTL)	Banko/Toplam (%)
2005	400.295,79	2.473.204,89	2.873.500,68	13,93
2006	950.813,23	2.638.067,37	3.588.880,6	26,49
2007	1.519.346,77	2.957.476,01	4.476.822,78	33,94
2008	141.371,76	1.407.143,14	1.548.514,9	9,13

490 Yukarıdaki tablolar incelendiğinde, şikâyet dilekçesinde belirtilen iddiaların aksine, 2005/4 sayılı Tebliğ'in yürürlüğe girdiği 2006 yılından itibaren Toyota yetkili servisleri tarafından "banko satış" olarak tabir edilen yetkili serviste onarımı yapılan satışlar dışında 3. kişilere yapılan satış miktarlarının yaklaşık %38,72 ila %112,50 oranında arttığı gözlenmektedir. Ayrıca, Tablo-5'teki özel servislerin yoğun olarak bulunduğu oto sanayi bölgesine yakın olan İstanbul'daki yetkili servisin rakamları incelenip, anılan Tebliğ'in yürürlüğe girmesinden önceki 2005 yılı ile Tebliğ'in ilk olarak uygulanmaya başlandığı 2006 yılındaki satışları karşılaştırıldığında, yetkili servislerin toplam satışlarının yaklaşık %24,89 oranında artarken, 2005 yılında %13,93 olan banko satışların toplam satışlara oranının %26,49'a ulaştığı görülmektedir. Diğer taraftan, Tablo-4'deki oto sanayi bölgesine nispeten daha uzak olan yetkili serviste ise toplam

satışlar yaklaşık %12,44 oranında artarken, banko satışların toplam satışlara olan oranının 2005 yılında %6,02 iken, 2006 yılında %7,43'ler seviyesine yaklaştığı anlaşılmaktadır.

500 Sonuç olarak, yapılan yerinde incelemelerde elde edilen bilgi ve belgeler ile yukarıda aktarılan değerlendirmeler çerçevesinde, Toyota yetkili servislerinin aralarında anlaşma yapmak suretiyle özel servislere ve sigorta şirketlerine yedek parça tedarik etmediklerine ilişkin herhangi bir bulguya rastlanılmamıştır. Sigorta şirketlerine yetkili servisler tarafından yedek parça satışı yapılmamasının ise her bir yetkili servis özelinde ayrıca değerlendirilmesi gerektiği kanaatine varılmış olup, sigorta şirketlerine yönelik söz konusu uygulamanın yetkili servislerin ticari hayatın akışına uygun olarak aldıkları kararlar olduğu değerlendirilmektedir.

510 Son olarak şikâyet dilekçesi ekinde sigorta şirketlerine ilişkin yazışmalar dışında özel servisler konusunda yer alan tek husus olan Toyota yetkili servislerinden Gedizler'in özel servis olan HLD Otomotiv'e yedek parça satışı yapmamasına ilişkin iddia değerlendirilecektir. Gedizler tarafından HLD'ye gönderilen yazıda; "31.08.2007 tarihi sonu itibariyle şirketimiz yönetim kurulunun vermiş olduğu kararla siz sayın müşterimize yedek parça satışı durdurulmuştur." ifadeleri yer almaktadır. Gedizler yetkilileri tarafından konuya ilişkin olarak, servislerinin 2007 yılı içerisinde HLD ile çalıştığı, ancak daha sonraki dönemde ortaya çıkan nakliye ve eleman sorunu nedeniyle çalışmamayı tercih ettikleri belirtilmiştir. Buna karşılık Gedizler'in Atılganoğlu, Sistem Oto, Maslak Oto, Tüm Servis ve Evren Oto gibi başka özel servislerle çalıştığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla, Gedizler tarafından HLD'ye yedek parça satışı yapılmamasının 4054 sayılı Kanun'a aykırı olmadığı neticesine varılmıştır.

J.2. 4054 Sayılı Kanun'un 6. Maddesinin İhlaline Yönelik Değerlendirme

520 Şikâyet dilekçesinde motorlu taşıt üreticisi ve ithalatçısı teşebbüslerin 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesini ihlal ettiklerine yönelik iddialar da yer almıştır. Bu teşebbüslerin;

- a) Kendi markalarına ilişkin yedek parçalarda hâkim durumda bulunan otomotiv üreticisi ve ithalatçısı teşebbüslerden bazılarının; kendilerinden alım yapmak isteyen özel servisleri, bağımsız dağıtıcıları ve sigorta şirketlerini yetkili satıcılarına yönlendirerek ve aynı zamanda yetkili satıcılarına da bu alıcılara mal satılmaması hususunda baskı uygulayarak söz konusu alıcılara mal vermeyi reddettikleri;
- 530 b) Kendi markalarına ilişkin yedek parçalarda hakim durumda bulunan otomotiv üreticisi ve ithalatçısı teşebbüslerden bazılarının ise; özel servislere, bağımsız dağıtıcılara ve sigorta şirketlerine doğrudan satış yapmakla birlikte; söz konusu alıcılara yetkili satıcılarına uyguladıkları fiyatlardan daha yüksek fiyatlar uygulamak suretiyle bu alıcıların etkin bir şekilde rekabet etmesini engelledikleri;
- c) 2005/4 sayılı Tebliğ ile birlikte "orijinal" ve "eşdeğer" yedek parça tanımlarının yeniden ele alınması ve özellikle "mekanik" parçalarda rakip orijinal/eşdeğer yedek parçaların ciddi bir alternatif oluşturması karşısında; otomotiv üreticisi ve

ithalatçısı teşebbüslerin yedek parçaların fiyatlandırılması konusunda “kaporta” – “mekanik” parça ayırımına gittiği ve rekabetin yoğun olduğu “mekanik” parçalarda rekabetçi fiyatlar uygularken, hakim durumda buldukları “kaporta” parçalarında %400'lere varan fiyat artışlarına giderek “aşırı fiyat” uyguladıkları ve böylece 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesini ihlal ettikleri iddia edilmiştir.

Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketler Birliği yetkilisi görevli raportör ile yaptığı telefon görüşmesinde, 2005/4 sayılı Tebliğ'in yürürlüğe girmesini takiben yedek parça fiyatlarında ciddi artışların meydana geldiği, bu durumun özellikle sigorta şirketlerinin kasko sigortası kapsamında hasarlı araçların tamiri için en çok kullandıkları yedek parçalar için geçerli olduğunu ifade etmiştir. Yapılan şikâyet başvurusunda da yedek parça fiyatlarında meydana gelen artışların daha çok sigortalı araçların tamirinde en fazla kullanılan ve şirketlerinin maliyetleri içerisinde en fazla yer tutan tampon, çamurluk, kapı, kaput ve far gibi yedek parçalarda gerçekleştiğine değinilmiştir.

4054 sayılı Kanun'un 6. maddesine göre bir veya birden fazla teşebbüsün ülkenin bütününde ya da bir bölümünde bir mal veya hizmet piyasasındaki hâkim durumunu tek başına yahut başkaları ile yapacağı anlaşmalar ya da birlikte davranışlar ile kötüye kullanması hukuka aykırı ve yasaktır. Toyota'nın, şikâyet başvurusunda belirtilen yollarla hakim durumunu kötüye kullanıp kullanmadığına ilişkin yapılacak değerlendirmede öncelikle Toyota'nın ilgili pazarda hakim durumda olup olmadığının tespit edilmesi gerekmektedir. Ancak, dosya kapsamında yapılan incelemelerden Toyota'nın ilgili ürün pazarında hakim durumda olması durumunda bile söz konusu kötüye kullanma eylemlerini gerçekleştirmediğinin tespit edilmesi nedeniyle, ilgili pazarda Toyota'nın hakim durumda olup olmadığının değerlendirmesine gerek olmadığı kanaatine varılmıştır.

Aşağıda alt başlıklar halinde Toyota'nın şikâyet başvurusunda belirtilen Kanun'un 6. maddesi kapsamında ihlal teşkil eden eylemleri gerçekleştirip gerçekleştirmediği değerlendirilecektir.

a) Şikâyet başvurusunda, kendi markalarına ilişkin yedek parçalarda hâkim durumda bulunan otomotiv üreticisi ve ithalatçısı teşebbüslerden bazılarının; kendilerinden alım yapmak isteyen özel servisleri, bağımsız dağıtıcıları ve sigorta şirketlerini yetkili satıcılarına yönlendirerek ve aynı zamanda yetkili satıcılarına da bu alıcılara mal satılmaması hususunda baskı uygulayarak söz konusu alıcılara mal vermeyi reddettiklerini iddia etmektedir.

Önaraştırma kapsamında yapılan yerinde incelemelerde, Toyota yetkilileri ile yapılan görüşmede, Toyota'nın doğrudan müşterilere yedek parça satışı yapmadığını, talep gelmesi durumunda ise bu talepleri bayilerine yönlendirdiklerini ve bu uygulamanın bir şirket politikası olduğunu belirtilmiştir. Ayrıca, Toyota Yetkili Satıcılık Sözleşmesi'nde Toyota markalı araçlar için orijinal yedek parçaların satışı da dahil olmak üzere tamirat ve bakım servisinin niteliksel seçici dağıtım sistemine göre belirlenmiş yetkili servisler tarafından yerine getirileceği ifadesi yer almaktadır. Sözleşme'nin “Şirket Tarafından Doğrudan Satışlar Başlıklı” 3.11. maddesinde Toyota'nın yeniden satıcı olmayan gerçek ya da tüzel kişilere satış, servis hizmeti, yedek parça satışı,

promosyon ve pazarlama hakkı saklıdır” denilmektedir. Söz konusu uygulama, Toyota Yetkili Satıcılık Sözleşmesi’nden kaynaklanmakta olup, yukarıda 4. maddeye ilişkin değerlendirmenin yapıldığı bölümde de ifade edildiği üzere, adı geçen Sözleşme’nin ilgili hükümleri 2005/4 sayılı Tebliğ’in getirdiği düzenlemelere herhangi bir aykırılık teşkil etmemektedir. Dolayısıyla, Sözleşme’de doğrudan satış hakkı olan Toyota’nın yetkili satıcılık sisteminin etkinliği adına, doğrudan satış yapmamayı tercih ettiği anlaşılmakta; bu durumun ise rekabet hukuku açısından sorun olmadığı değerlendirilmektedir.

590 Otomotiv üreticisi ve ithalatçısı teşebbüslerin yetkili satıcılarına, özel servislere, bağımsız dağıtıcılara ve sigorta şirketlerine mal satılmaması hususunda baskı uygulayarak söz konusu alıcılara mal vermeyi reddettikleri iddiasına ilişkin olarak, dosya konusu önaraştırma kapsamında Toyota ve yetkili servislerinde yapılan yerinde incelemelerde herhangi bir belge bulunmamıştır. Ayrıca Toyota yetkilisi ile yapılan görüşmede yetkili, Toyota yetkili satıcılarına özel servislerden ve/veya sigorta şirketlerinden talep gelmesi durumunda bu taleplerin karşılandığı, kendilerinin yetkili satıcılarına bu konuda herhangi bir müdahalede bulunmalarının söz konusu olmadığı, yetkili satıcıların kendi ticari menfaatleri doğrultusunda karar verdiklerini belirtmiştir. Buna ek olarak, yerinde incelemeler sırasında görüşülen Toyota yetkili servislerinden özel servislere yedek parça satışı yapıldığı, ancak Akota, Tayan, Derindere ve Gedizler’in sigorta şirketlerine yapılan banko satışların karlı olmaması, sigorta şirketlerinden bu konuda talep gelmemesi, ödemelerde sıkıntılar yaşanması gibi ticari nedenlerle ya da şirket politikası gereğince sigorta şirketlerine yedek parça satışı yapmadıkları bilgisi alınmıştır. Sonuç olarak, dosya kapsamında yapılan inceleme ve tespitler sonucunda Toyota’nın yetkili satıcılarına özel servislere ve sigorta şirketlerine satış yapılmaması için baskı uyguladığı sonucuna ulaşmak mümkün değildir.

610 b) Şikayet başvurusundaki bir diğer iddia kendi markalarına ilişkin yedek parçalarda hakim durumda bulunan otomotiv üreticisi ve ithalatçısı teşebbüslerden bazılarının; özel servislere, bağımsız dağıtıcılara ve sigorta şirketlerine doğrudan satış yapmakla birlikte; söz konusu alıcılara yetkili satıcılarına uyguladıkları fiyatlardan daha yüksek fiyatlar uygulamak suretiyle bu alıcıların etkin bir şekilde rekabet etmesini engellediklerine ilişkindir. Toyota’nın şirket politikası gereğince özel servislere, bağımsız dağıtıcılara ve sigorta şirketlerine doğrudan satış yapmadığı, yetkili satıcıları aracılığıyla yedek parça tedarik ettiği gerçeği dikkate alındığında söz konusu iddia bu dosya kapsamında geçersiz kalmaktadır.

620 c) Şikayet başvurusunda yer alan bir diğer iddia ise, otomotiv üreticisi ve ithalatçısı teşebbüslerin rekabetin yoğun olduğu “mekanik” parçalarda rekabetçi fiyatlar uygularken, hakim durumda buldukları “kaporta” parçalarında %400’lere varan fiyat artışlarına giderek “aşırı fiyat” uyguladıkları yönündedir. Yapılan yerinde incelemelerde aşırı fiyat iddialarına yönelik olarak, herhangi bir bilgi ve belge bulunmamıştır. Ayrıca, Toyota’nın yetkili servisleri ile yapılan görüşmelerde ve fiyat artışlarına ilişkin olarak Toyota tarafından gönderilen sirkülerlerde yedek parça fiyatlarındaki artışların genellikle döviz kurunda meydana gelen artışlardan kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Nitekim, Gedizler

08-47/670-263

630 yetkilisi tarafından döviz kurundaki değişimlere bağlı olarak yedek parça fiyatlarında yapılan artışların 2006 yılında %6 ve 2007 yılında ise %6,7 oranında gerçekleştiği ifade edilmiştir. Öneri çerçevesinde Toyota yetkili servislerinden 2005-2008 yılları arasındaki şikayetçi tarafından tarafımıza temin edilen sigorta şirketlerinin en çok kullandığı elli yedek parçanın banko satış fiyat listeleri istenmiş ve yıllar itibarıyla oluşan fiyat değişimleri hesaplanmıştır. Hesaplamalarda kullanılan bu elli yedek parçanın büyük bir kısmının otomotiv firmalarının genellikle yüksek pazar payına sahip oldukları kaporta yedek parçası olduğu tespit edilmiştir.

Tablo-6: 2005-2008 Yılları Arasındaki İlk 50 Yedek Parçalarının Banko Satış Fiyatı Değişimi

	2005 yılı ortalama fiyatları (YTL)	2005-2006 yılı fiyat değişimi (%)	2006-2007 yılı fiyat değişimi (%)	2007-2008 yılı fiyat değişimi (%)
Reis	51,02	12	9	4
Toyana	57,95	10	10	8
Gedizler	57,6	7	12	8

*2008 yılına ait verileri ilk altı aya aittir.

640 Benzer şekilde Toyota'dan da kaporta ve mekanik yedek parçalarına ait fiyat listesi istenmiş; şikayet konusunu oluşturan kaporta yedek parçaları listesinden seçilen ve sigorta şirketleri tarafından en çok kullanılan kaporta yedek parçalarından otuzunun satış fiyatları alınarak yıllar itibarıyla gerçekleşen fiyat değişimi hesaplanmıştır:

Tablo-7: 2005-2008 Yılları Arasındaki Kaporta Yedek Parçalarının Satış Fiyatı Değişimi

	2005 yılı ortalama fiyatları (YTL)	2005-2006 yılı fiyat değişimi (%)	2006-2007 yılı fiyat değişimi (%)	2007-2008 yılı fiyat değişimi (%)
Toyota	50,74	%7	%6	%6

650 Yukarıdaki tablolardan da görüldüğü üzere, şikayet konusu kaporta yedek parçalarında yaşanan fiyat artışları enflasyon ile paralellik göstermekte ve aşırı fiyat uygulandığına yönelik iddiaları desteklememektedir. Tüm bu bilgi, belge ve bulgulardan 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi açısından bir kötüye kullanma eyleminin oluşmadığı kanaatine varılmış ve dolayısıyla ayrıca bir hakim durum tespitine yönelik değerlendirme yapılmamıştır.

Yukarıda yer verilen değerlendirmeler ışığında, Toyota'nın şikâyet başvurusunda belirtilen özel servislere, bağımsız dağıtıcılara ve sigorta şirketlerine yedek parça satılmasını engellemek, yedek parça satılması durumunda ise aşırı fiyat uygulamak gibi Kanun'un 6. maddesi kapsamına giren kötüye kullanma eylemlerini gerçekleştirmediği ve bu nedenle Kanun'un 6. maddesi ihlal etmediği kanaatine varılmıştır.

K. SONUÇ

660 Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre, Toyotasa Toyota Sabancı Pazarlama ve Satış A.Ş. ve yetkili satıcılarının Toyota marka otomobillerin satış sonrası yedek parça, bakım ve onarım hizmetleri pazarında

08-47/670-263

4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. ve/veya 6. maddesini ihlal ettikleri iddiasına ilişkin olarak, anılan teşebbüsler hakkında 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığına ve şikayetin reddine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.